

Dkt. Elaine Phillips, Utangulizi wa Jiografia ya Kihistoria: Kipindi cha 5, Galilaya

Huyu ni Dkt. Elaine Phillips katika hotuba ya tano ya Jiografia ya Kihistoria na Utangulizi. Lengo la hotuba hii litakuwa Galilaya. Baada ya kufanya kazi nyingi sasa na eneo tambarare la pwani na maeneo yanayozunguka Yerusalemu, tutaenda kaskazini na kuzungumzia Yesu na Galilaya.

Hapa unaona ncha ya kaskazini-magharibi ya Bahari ya Galilaya na eneo muhimu sana ambalo tutazungumzia baadaye kidogo . Lakini kwanza kabisa , hebu tufanye mapitio kidogo, kama kawaida. Hapa tuna ardhi yetu kati ya , na tayari tumeona uwanja wa majaribio wa imani, kwa hivyo hilo si jambo jipya kwetu hata kidogo.

Mojawapo ya mambo ambayo tumegundua pia ni kwamba uhusiano wa agano la Mungu na Israeli ulihusisha nchi kila wakati. Baraka zilizotolewa kwa watu zilikuwa baraka ambazo zilikuwa sehemu ya mvua, uzalishaji wa ardhi, na mambo hayo yote ya ajabu. Na pia ilihusisha nchi kwa upande wa vitisho na hatari.

Na tuliona hilo, hasa, hotuba hii ya mwisho kuhusu kukabiliana na ushawishi wa kigeni. Tulizungumzia kuhusu nchi ya vilima. Tulizungumzia kuhusu Yerusalemu.

Tutazungumzia kuhusu jangwa, ambalo ni mviringo wetu hapo. Na kisha mara ya mwisho tulizungumzia ushawishi wa kigeni kutoka eneo tambarare la pwani. Tunakoelekea leo, kama nilivyosema, kutatupeleka kaskazini zaidi kidogo.

Kwanza kabisa tutashughulika na Nazareti, ambayo itakuwa ng'ambo tu ya Bonde la Yezreeli kutoka eneo letu la Mlima Karmeli ambalo tulilizungumzia mara ya mwisho. Kisha tutaangalia Kapernaumu. Tutahama kutoka mji wa Nazareti aliozaliwa Yesu hadi mji wake wa kazi wa Kapernaumu.

Na tutazungumzia mengi kuhusu hilo kwa nini hiyo ni hatua muhimu. Na kisha, tena, huu ni muhtasari mfupi sana wa baadhi ya maeneo ambayo yalikuwa sehemu ya maisha ya Yesu. Tutahamia Kaisaria Filipi, huko juu, ambayo iko katika vilima vya Mlima Hermoni.

Hizi zitakuwa vipande vidogo vya huduma kubwa zaidi ya Yesu huko Galilaya. Lakini hii inapaswa kutupatia wazo zuri la baadhi ya vipengele muhimu vya kile ambacho Yesu anafanya anapokuwa akihudumu wakati wa miaka hiyo ya huduma ya Galilaya. Hata hivyo, kwa njia ya utangulizi, Galilaya haitajwi sana katika Agano la Kale.

Tuna marejeleo muhimu kwake , nami nitakusomea hili kwa sababu hili litakuwa msingi muhimu wa jambo ambalo tutaona katika kitabu cha Mathayo. Kwa hivyo, Isaya sura ya 9, na kwa njia, sura ya 8 ya Isaya inamalizia kwa kutaja giza na giza nene, na kadhalika na kadhalika. Kwa hivyo, neno letu la kwanza kwa Kiingereza katika sura ya 9 ni, hata hivyo, hakutakuwa na giza tena kwa wale waliokuwa katika dhiki.

Hapo awali, Mungu aliinyenyekeza nchi ya Zabuloni na nchi ya Naftali. Lakini katika siku zijazo, ataiheshimu Galilaya ya Mataifa, kando ya njia ya bahari, kando ya Yordani. Watu wanaotembea gizani wameona mwanga mkuu.

Kwa wale wanaoishi katika nchi ya uvuli wa mauti, nuru imewaangazia. Sasa, tutazungumzia hilo baadaye kidogo, na wale wanaojua kitabu chenu cha Isaya wanajua vizuri kwamba hili litafuatwa katika mistari ya 6 na 7 na ahadi ya mtoto kuzaliwa, ambaye ana majina yote mazuri ambayo ni majina na vyeo vya Mungu. Lakini tutafika hapo hatimaye.

Huu bado ni utangulizi. Huo ni mmoja wa mirejeleo yetu michache ya Galilaya katika Agano la Kale. Hata hivyo, tunapofika kwenye Injili, ni wazi, kama nilivyosema hapo awali, lengo ni Galilaya, na Yesu atahudumu kwa angalau miaka miwili katika eneo la Galilaya.

Kwa hivyo swali, bila shaka, ni nini kinachoendelea kati ya nyakati? Mapitio mafupi tu ya historia fulani, ambayo yatatusaidia, nadhani, kidogo. Baada ya mgawanyiko wa ufalme, kwanza tunaona ufalme wa kaskazini ukienda uhamishoni, na kisha, bila shaka, ufalme wa kusini utaenda uhamishoni na kuharibiwa kwa hekalu. Kaskazini, ambayo inajumuisha Galilaya, kuna idadi ya wageni wanaoletwa.

1 Wafalme 17 inatuambia yote kuhusu mchanganyiko huu wote na mchanganyiko unaojitokeza katika eneo hilo. Kadri karne zinavyopita, Alexander Mkuu atapitia Israeli, kwa kweli atafika Misri pia, na kwa hivyo eneo hili pia litakuwa likichukua sana ushawishi wa Kigiriki. Uhellenism si tu kulazimisha utamaduni wa Kigiriki.

Kinachojulikana ni kwamba watu wa eneo hilo wanachukua kile wanachokiona katika utamaduni wa Kigiriki na kukichanganya na wao wenyewe na kuendeleza kitu kipya na cha kipekee, lakini sana kwa utamaduni wa Kigiriki ulioingizwa ndani ya muktadha wao wa sasa wa kitamaduni. Eneo hili linadumisha hadhi yake ya ardhi kati ya, kwa sababu baada ya kifo cha Alexander Mkuu, kuna majenerali wake kadhaa wanaopigana huku na huko kuhusu mgawanyiko wa ufalme wake, na kwa madhumuni yetu, eneo la Syria linachukuliwa na mtu anayeitwa Seleucus, mmoja wa majenerali, na eneo la Misri linachukuliwa na jenerali anayeitwa Ptolemy, na nadhani ni nani aliye kati ya Syria na Misri? Bila shaka, ni watu wa Israeli, na kwa hivyo inaendelea kuwa nchi kati ya, kwa sababu Ptolemy na Seleucids watapigana huku na

huko kuhusu ni nani anayedhibiti eneo hili. Mambo mengi hutokea katika vita hivyo huku na huko.

Mwishoni mwa karne ya 3, karibu Waseleucid watachukua udhibiti wa kile kilichokuwa cha Ptolemaic, na kisha katikati ya karne ya 2, tuna mtawala wa Waseleucid ambaye jina lake ni Antiochus Epifanes, naye atajaribu kuwalazimisha Wayahudi kwa njia yenye nguvu zaidi, muhimu, na yenye nguvu baadhi ya mambo haya ya Kiyunani, hasa athari za kidini za kifalsafa kutokana nayo. Inafikia kilele anapoingia hekaluni, anachafua hekalu, na kisha, katika eneo dogo, huko Shefela , kwa kweli, katika mji mdogo unaoitwa Modi'in, Wayahudi huko wanaombwa kutoa dhabihu kwa njia isiyofaa, na mtu anayeitwa Mathia anainuka . Yeye na wanawe wataanzisha uasi unaoitwa Uasi wa Wamakabayo.

Yuda Makabayo ndiye mtu wetu mkuu hapa, na jambo muhimu kwa madhumuni yetu huko Galilaya ni kwamba wazao wa Yuda Makabayo na ndugu zake, walioanzisha taifa huru, waendeleo na taifa hilo huru kwa takriban miaka 100, na mmoja wao ni mtu mkuu. Kwa sababu kadri watu hao wanavyopanua udhibiti wao kutoka kwa kile kilichokuwa kitu kidogo sana kuzunguka Yerusalemu na Yudea, wanaendelea kuongeza vitu vidogo ndani yake, ikiwezekana, maeneo ya kijiografia, na Galilaya ni mojawapo ya yale yaliyowekwa chini ya udhibiti wa taifa hili huru la Kiyahudi, na hutokea wakati wa utawala wa Aristobulus. Kwa hivyo, katika miaka ya 104-103, Galilaya ilikuwa mchanganyiko wa watu, dini za kigeni, na watu wa kigeni, ambao sasa waliingizwa na kubadilishwa kwa nguvu kuwa Wayahudi.

Kadri mambo yanavyosonga mbele, Roma inazidi kuingilia mashariki, na itakuwa uwepo mkubwa sana kuanzia mwaka wa 63 KK. Kwa kweli, wataanzisha mji mkuu katika eneo la Galilaya linaloitwa Sepphoris , na tutaangalia hilo kidogo pia. Kwa hivyo, tuna mchanganyiko halisi katika Galilaya wa watu wanaoathiriwa na dini zingine za kigeni, Ugiriki, uwepo wa Warumi, na ni katika hili ndipo Yesu ataingilia na kufanya huduma kubwa.

Kwanza kabisa tutaangalia Galilaya ya Chini . Galilaya imegawanywa katika Galilaya ya Juu na Galilaya ya Chini. Galilaya ya Juu ni ngumu na imetengwa sana kiasi kwamba hakuna mengi yanayotokea hapo, iwe katika Agano la Kale au Agano Jipya.

Galilaya ya Chini ni hadithi tofauti kidogo. Unaweza kuona ina sehemu ya magharibi na sehemu ya mashariki. Hatuoni Bahari ya Mediterania, lakini tambua tu kwamba ipo hapo kwa sababu ni muhimu kwetu kutambua kwamba kwa sababu natumai itaonekana wazi hivi karibuni.

Lo, hebu tuondoe Bonde la Yezreeli. Naam, tuiache hapo kwa sasa. Unapoangalia Galilaya ya Chini kwenye ramani hii ambayo ina topografia juu yake, unaweza kuona kwamba kuna mabonde hapa, na kisha kuna matuta yanayoanzia magharibi hadi mashariki.

Hii ni seti muhimu sana ya vipengele vya kijiografia na topografia, na tunataka tu kukumbuka. Jambo moja linalomaanisha ni kwamba iko wazi kwa ushawishi wa kigeni. Kama vile mabonde katika Shefela yalivyokuwa njia ndogo ambazo Wafilisti walipitia kuingia katika nchi ya vilima, vivyo hivyo mabonde haya yaliyo magharibi hadi mashariki yanamaanisha kuwa trafiki huenda kwa urahisi zaidi kutoka Bahari ya Mediterania, Akko, Ptolemayo, miji iliyoko nje, ikielekea mashariki.

Hilo ni muhimu. Roma, kama nilivyosema muda mfupi uliopita, itaanzisha mji mkuu wa Galilaya mahali panapoitwa Sepphoris, na tutazungumzia hilo zaidi baada ya muda mfupi. Kipengele kingine cha kuvutia cha hili ni kifuatacho.

Unaona mifumo ya hali ya hewa hapa juu, na unajiuliza hiyo inahusu nini? Naam, kama ilivyotokea, juu ya Bahari ya Mediterania, kwa ujumla una hali ya hewa ya unyevunyevu na mawingu mazito. Pepo hizo zinazovuma kutoka Bahari ya Mediterania zikielekea magharibi hadi mashariki huwa zinapuliza unyevu huo, mawingu hayo yenye unyevunyevu kuelekea mashariki, kuelekea Bahari ya Galilaya, kwa sababu una mwendo huo wa kudumu, na nadhani tulizungumzia hilo tulipozungumzia kuhusu ardhi kati ya hizo katika hotuba ya awali. Hapa, inavutia sana kwa sababu pepo hizi zinapopita juu ya eneo hili, una aina fulani ya athari ya funnel.

Sio tu, kama unavyoona kusini mwa nchi hii, ikipanda juu ya uso wa nchi ya vilima, ikinyesha mvua kwenye miteremko hiyo ya magharibi. Hapa, kuna athari ya faneli, na itaelekeza mawingu hayo yenye dhoruba moja kwa moja kupitia uwazi hapa, na una Bahari ya Galilaya. Zaidi ya hayo, Bahari ya Galilaya iko chini sana katika mwinuko.

Iko kama futi 700 chini ya usawa wa bahari. Kuna unyevunyevu, kuna unyevunyevu, kuna joto, na fikiria tu hilo, litasababisha msukosuko mwingi. Na unajua ninapoelekea na hili kwa sababu tunaposoma masimulizi ya Injili, mara nyingi sana, si mara nyingi sana, lakini unaona dhoruba kwenye Bahari ya Galilaya zikitokea, na Yesu na wanafunzi wake katika muktadha wa dhoruba hizo kwenye Bahari ya Galilaya.

Bila shaka, jambo la kuvutia ni kwamba Yesu ndiye mkuu wa dhoruba hizo kwenye Bahari ya Galilaya. Lakini haya ndiyo maelezo kutoka kwa mtazamo wa hali ya hewa kuhusu mahali ambapo dhoruba hizo zinatokea, zikileta hewa hiyo moja kwa moja kupitia njia hizi, kama ungependa, hadi eneo hili. Kama nilivyosema muda mfupi uliopita na kama mishale yetu inavyoonyesha, pia tuna Bonde la Yezreeli upande wa kusini hapa, lenye umbo kama kichwa cha mshale, kama ungependa.

Daima inasaidia kukumbuka Bonde la Yezreeli kwa njia hiyo kwa sababu Bonde la Yezreeli katika historia yote, historia ya watu wa Mungu, na hata mapema zaidi, lilitumika kama uwanja wa vita kwa sababu lilikuwa eneo kubwa, pana, tambarare.

Kwa hivyo ukifikiria kichwa cha mshale hapa na shimoni la mshale hapo, huo ni uwanja wa vita. Lakini tunataka kusema zaidi kuhusu hilo baada ya muda mfupi.

Hapa upande wa kaskazini wa Bonde la Yezreeli kuna ukingo . Ni upande wa nyuma wa seti hii ya ukingo unaoelekea mashariki na magharibi, na tunauita Ukingo wa Nazareti kwa sababu Nazareti iko katika sehemu yenye ubomoko kidogo au aina ya eneo lililopunguzwa chaki nyuma ya ukingo huu, kwa hivyo Ukingo wa Nazareti ndio kitu chote. Kama ninavyokuonyesha hapa, moja ya mambo tunayotaka kukumbuka ni kwamba Yesu, akikulia Nazareti, alikuwa na mambo ya kuvutia sana yaliyomzunguka.

Kwanza kabisa , ana hatua hii yote ya historia ya Agano la Kale mbele yake. Kwa hivyo anapotoka na kutazama Bonde la Yezreeli, kuna msitu wa hadithi zinazojitokeza hapo ambazo angejua. Tutaonyesha chache tu tunapotazama huku na huko.

Kaskazini na magharibi mwake kuna Sepphoris , mji mkuu wa Kirumi wa Galilaya. Ingawa haujatajwa kamwe katika Injili, labda ni mji muhimu kiasi . Ni mji wa Kirumi.

Ni mji wa Kigiriki-Kirumi. Ulijengwa na mwana wa Herode Mkuu, Antipa, na kuna mapendekezo kwamba labda baba yake Yesu aliajiriwa katika mchakato huo wa ujenzi. Angalau kuna uwezekano mkubwa.

Haingekuwa mbali sana. Ni kama maili tatu na nusu kutoka Nazareti hadi Sepphoris . Nazareti ni mji mdogo na mdogo.

Unaweza kuishi huko. Unaweza kufanya kazi Sepphoris , kisha kurudi nyumbani Nazareti. Huenda Yesu alikuwa na uzoefu wa karibu na shughuli hizo, shughuli za ujenzi huko Sepphoris .

Mojawapo ya vitu vilivyojengwa hapo ilikuwa ukumbi wa michezo, na unaweza kukumbuka kwamba Yesu anumia neno mnafikiri mara nyingi sana. Kama nakumbuka vizuri, nadhani ni mara 17 analitumia katika Injili kuelezea mtu ambaye ni mwigizaji. Hiyo ndiyo maana ya neno hilo kwa Kigiriki.

Na kwa hivyo, angeona wapi hilo? Angeona hilo katika muktadha wa hali hii ya ukumbi wa michezo huko Sepphoris . Kwa hivyo, kwa vyovyote vile, Nazareti ni eneo muhimu sana, dogo, lililotengwa katika eneo lake dogo la ukingo hapa, lakini karibu na Sepphoris , pia karibu na uwanja wa kuigiza historia ya Agano la Kale. Nataka tu kutaja maeneo mawili ya ziada pia.

Hapa kuna Mlima Tabori, na bila shaka, hilo ni muhimu kwa muunganisho wa Agano la Kale, na kisha Mlima Moria, ambao pia ni muhimu kwa muunganisho wa Agano la Kale, sehemu ya mandhari ambayo Yesu angeona alipokuwa akikua. Hatutaki kupoteza ukweli kwamba kuna mistari nyekundu kwenye ramani hii, labda ni vigumu kidogo kuiona kwako, lakini tuna njia ya kimataifa ya pwani ambayo tulikuwa

tukizungumzia tulipozungumzia Uwanda wa Wafilisti. Inapita kupitia Mlima Karmeli, inapita Bonde la Yezreeli, inapita Mlima Tabori, na itashuka hapa hadi eneo la Kapernaumu na kisha kaskazini.

Kwa hivyo kumbuka kwamba tunataka kutafuta njia za usafiri tunapozungumzia jiografia, kwa sababu hivi ndivyo watu wanavyohama, na tunahitaji kujua hilo. Sawa, hebu tuendeleo na kuzungumzia hasa kuhusu huduma ya Yesu huko Galilaya Magharibi. Tena, si simulizi kamili, bali ni baadhi tu ya mambo tunayotaka kuyaandika.

Katika Luka sura ya 4, karibu sana na wakati anapozindua huduma yake, anarudi Nazareti, na anahubiri katika sinagogi hapo. Na bila shaka, moja ya mambo ya kuvutia yanayotokea katika hali hii ya sinagogi ni kwamba mwanzoni watu, unajua, wamevutiwa naye sana. Wanampenda.

Lakini anaanza kukanyaga hisia zao za uzalendo, kwa sababu anawarejelea wageni kwa njia chanya. Kwa mfano, anamrejelea Naamani kwa njia chanya. Na anazungumzia Eliya akielekea kaskazini hadi eneo la Foinike.

Na wanamkasirikia sana, na wanafanya nini? Unakumbuka kwamba wamekasirika vya kutosha kiasi kwamba wanamshika, wanampeleka kwenye ukingo wa kilima, na wanakaribia kumtupa juu ya ukingo huo wa kilima. Tutaangalia hilo katika picha ambayo inaweza kutupa hisia bora ya hilo baada ya muda mfupi. Lakini hapa ni, Nazareth Ridge, na unaweza kutumia mawazo yako kuona jinsi hiyo ingekuwa.

Karibu sana na Nazareti, lakini, haipo kwenye ramani hii, lakini ni hapa tu, ambapo kiashiria cha kijani kipo, ni mahali panapoitwa Gath Heifer. Na unafikiri, Gath Heifer inaonekana wapi katika Injili? Naam, haionekani, lakini tunajua kwamba nabii Yona alitoka Gath Heferi, na Yesu anamrejelea Yona. Na kwa hivyo Yesu anatumia sauti ya unabii inayotoka mamia ya miaka kabla yake, wakati watu walio karibu naye wanasema, tupe ishara.

Na anasema, hakuna ishara itakayotolewa isipokuwa ishara ya Yona. Kisha anaendelea kutoa kauli nzito kuhusu Yona, kama vile Yona alivyokuwa tumboni mwa samaki. Pia, Mwana wa Adamu atakuwa moyoni mwa nchi kwa usiku tatu na siku tatu.

Kwa hivyo anajilinganisha yeye mwenyewe na hali yake na muktadha wa Yona, lakini anarejelea nabii ambaye wangemjua, kwa sababu nabii huyo angekuwa nabii wa eneo hilo, mtu kutoka karibu sana. Pia katika orodha ya hadithi za historia ya Agano la Kale ambazo zingejitokeza katika hali hii maalum zingekuwa kitu kilichotokea Shunemu, hapa hapa. Na hebu tuone kama tunaweza kuunganisha hili.

Unaposoma 2 Wafalme sura ya 4, unamkuta nabii Elisha. Tulipokuwa tukizungumzia Eliya, tulizungumzia ukweli kwamba mwishoni mwa mapambano yake yote na manabii wa Baali, alikimbilia Horebu, Mlima Horebu. Na huko, Mungu alimwamuru amtupie nabii Elisha vazi lake.

Kwa hivyo, Elisha angekuwa mrithi wa kiroho wa Eliya. Hadithi hiyo yote , kwa njia, inajitokeza wanapovuka Mto Yordani. Na Eliya anasema, ukiniona nitakapoondolewa kwako, hakika utarithi sehemu maradufu.

Na Elisha anafanya hivyo. Na anafanya miujiza mingi, mingi kati yake, kwa kweli. Mojawapo itatokea Shunemu.

Cha kufurahisha ni kwamba, ngoja niweke kando hapa. Miujiza ambayo Elisha hufanya kwa namna fulani ni vielelezo vya aina ya mambo ambayo Yesu atafanya, kwa sababu atatoa chakula. Atawafufua wafu.

Anafanya mambo ya aina hiyo yanayofanya uponyaji pia. Kwa hivyo anafanya mambo ya aina hiyo ambayo Yesu angefanya karne saba, nane baadaye. Kwa vyovyote vile, kurudi Shunemu.

Elisha anaposafiri, anapitia Shunemu. Na kuna mwanamke pale na mumewe. Nao wanamkaribisha.

Kwa hivyo walimjengea chumba kidogo cha kukaa. Na baadaye kidogo , anaposema, "Ungependa nini?" Na ikawa kwamba wanandoa hawa hawana watoto. Na kwa hivyo anaomba mtoto.

Na kwa kweli wana mtoto wa kiume. Lakini kwa kusikitisha, wakati fulani baadaye, mvulana huyo anakufa. Mwanamke huyo anaondoka nyumbani huko Shunemu.

Na anavuka Bonde la Yezreeli hapa hadi Mlima Karmeli. Samahani, huyu hapa Shunemu. Mlima Karmeli, ambapo Elisha yuko katika wakati huo maalum .

Na Elisha hajui tatizo hasa ni nini. Lakini anamtuma Gehazi mbele yake. Na kisha naye anaenda.

Na matokeo ya hadithi hii nzuri ni kwamba Elisha anapofika huko, anamfufua mtoto huyu kutoka kwa wafu. Na hivyo ndivyo historia ya Agano la Kale ilivyo. Kinachovutia sana ni kile ulichonacho katika Luka sura ya 7. Karibu kabisa, karibu na Mlima More, kwa sababu hapa kuna Shunemu, karibu na hapa kuna Naini, una aina hiyo hiyo ya hadithi inayoendelea.

Yesu anatokea. Kutoka katika mji wa Naini ni msafara ambao ni msafara wa mazishi. Na bila shaka, wanazika mwili wa mvulana aliyekufa.

Na yeye ndiye mwana pekee wa mama yake. Na Yesu anapanda juu na kugusa maiti na jeneza. Na mtoto anafufuka.

Watu, na huu ndio muunganisho wetu tunaotaka kuufanya, watu huko wamezidiwa. Wanasema, kuna nabii miongoni mwetu. Kuna nabii miongoni mwetu.

Kwa nini wanasema hivyo? Sio tu kwa sababu ni jambo la jumla kusema. Lakini wao pia wanajua historia yao. Na wanajua kwamba karibu kabisa, kama nilivyosema, hili limetokea hapo awali.

Elisha alikuwa amemfufua mtu kutoka kwa wafu. Kwa hivyo huyu hapa mtu, Yesu, akifanya hivyo. Wanaunda uhusiano.

Elisha amefanya hivi. Yesu anafanya hivyo. Tuna mtu mikononi mwetu hapa ambaye ni mtu mkuu, mkuu, na muhimu.

Naam, na kisha tuangalie kwa ufupi Kana ya Galilaya. Tunajua hadithi hii vizuri . Hapa kuna Kana ng'ambo ya mabonde kutoka Nazareti.

Na sura ya 2 ya Yohana, ambapo Yesu atabadilisha maji kuwa divai kwa agizo la mama yake, kwa kweli, ambaye huenda amegundua hilo tena, tunazungumzia eneo ambalo ni karibu sana . Huenda alijua familia hii vizuri. Baadhi ya watu wamependekeza kwamba labda Yesu anapokuja pamoja na wanafunzi wake, sherehe ndogo ya harusi inazidiwa na idadi ya watu waliojitokeza ambao huenda hawakutarajia.

Baada ya yote, hawa ni watu 13 zaidi. Na hiyo inaweza kuwa ndiyo iliyomfanya Mariamu kumwomba Yesu afanye jambo fulani kuhusu hilo kwani divai ilikuwa inaisha. Tayari nimefanya uhusiano na Sepphoris hapa.

Na tena, kumbuka kwamba kwa kuwa Nazareti ilikuwa karibu sana na Sepphoris , tunaweza kuwa na hali ambapo Yesu alikulia akifanya kazi na baba yake, Yusufu, kama, katika kesi hii, inaweza kuwa mchomaji mawe, tofauti na mtu anayefanya kazi mahsusi na mbao. Mambo machache tu ya kuangalia ili kuweka hadithi hizi katika mtazamo wa ramani, lakini katika mtazamo wa mguu chini. Hapa tumesimama chini katika Bonde la Yezreeli, katikati ya bustani, tukiangalia juu ya Ukingo wa Nazareti hapa juu.

Na kwa hivyo Nazareti iko nyuma kidogo huko katika mfadhaiko huo. Tena, tumia mawazo yako unapofikiria simulizi hili katika Luka sura ya 4, ambapo watu, kwa hasira yao kwake, wanamvuta hadi kwenye ukingo wa kilima. Na hebu tuangalie kutoka juu hadi chini.

Ingekuwa ajali kubwa sana ikiwa ungevuka kilima hiki. Kwa njia, hii ni mabaki ya gari la zamani ambalo lilikuwa limesukumwa pale. Kwa hivyo unapata aina fulani ya mtazamo wa ukubwa katika mlima huu.

Jina ambalo labda ni matokeo ya watalii kutembelea hapa mara nyingi ni Mlima wa Mvua, si kumaanisha Mlima wa Mvua, bali Mlima wa Kuanguka Chini. Kwa hivyo, tukikumbuka kwamba hapa ndipo tunapokumbuka simulizi hili mahususi linapojitokeza hapa. Kuna fundisho la kirabi, marabi walikuwa wale waliofundisha katika karne baada ya Agano Jipya, fundisho la awali la kirabi, linalosema kwamba ikiwa mtu angekufuru, angechukuliwa hadi urefu ambao ulikuwa angalau mara mbili ya urefu wake na kutupwa mbali.

Na nani anajua, hiyo inaweza kuwa sehemu ya utamaduni wa Kiyahudi nyuma ya kumpeleka Yesu hapa. Muunganisho mwingine wa haraka, ingawa hatutafanya mengi zaidi kwa sasa. Tunaangalia hapa Mlima Tabori.

Na huu ndio mlima. Tukiangalia masimulizi yetu ya Debora katika sura ya nne na tano ya Waamuzi, tuna Debora, mwamuzi, anayefanya kazi na Baraka, jenerali. Wamepiga kambi hapa pamoja na majeshi ya Israeli kwenye Mlima Tabori, na kwa neno la Mungu, wanashuka hadi eneo hili la Bonde la Yezreeli ili kukutana na majeshi ya Sisera, ambaye ni jenerali wa Yabini, mfalme wa Hazori. Kwa hivyo tena, tunaona vita vikiendelea katika eneo hili la Bonde la Yezreeli, sehemu ya masimulizi ambayo Yesu angejua.

Kwa kuangalia kwa ufupi tu, Mlima Tabori uko hapa, na sasa hapa kuna eneo letu la Mlima More, hapa hapa, na Naini iko pembeni kabisa hapa, imesimama kwenye Ukingo wa Nazareti. Pia, kuangalia kwa ufupi baadhi ya vitu kutoka Sepphoris. Ingawa Sepphoris haitajwi katika Injili, kama nilivyosema, ilikuwa mji muhimu kiasi, uliochimbwa miaka ya 1980, na baadhi ya vitu vya ajabu vilipatikana hapo.

Hizi ni viti vya ukumbi wa michezo, vilivyokatwa kwa mwamba wa msingi. Baadhi ya sinema zilikuwa na muundo, na zilikuwa na sehemu za kupumzikia chini na kadhalika. Viti hivi vya ukumbi wa michezo vilikatwa moja kwa moja kwenye mwamba wa msingi.

Huu ni ukumbi wa michezo wa karne ya kwanza uliokuwepo hapa, kwa hivyo tunajua huu ungekuwa hapa wakati Yesu alipokuwa akikua Nazareti. Tukiendelea mbele kidogo katika kipindi cha Sepphoris, nilitaja marabi muda mfupi uliopita, na nitafanya tu tangent kidogo wakati huu. Baada ya Warumi kuharibu Yerusalemu na hekalu mwaka wa 70 BK, Wayahudi hawakuwa tena katika eneo hilo la Yerusalemu.

Walikatazwa kuwa huko. Walihamia magharibi kwanza, kisha wakahamisha kitovu chao cha shughuli hadi eneo la Galilaya, na Sepphoris ikawa kitovu kikuu cha

Wayahudi. Kuanzia kipindi hiki cha baadaye cha marabi, hasa karne ya nne, tuna majengo ya ajabu ambayo yamechimbwa.

Sakafu nzuri ya sinagogi imepatikana huko juu, lakini pia sehemu hii ya kuvutia zaidi ya sakafu ya mosaic. Hii ni paneli ambayo kwa kweli imebandikwa na watu walioipata. Kwa sababu ya uzuri wa mosaic, imebandikwa Mona Lisa wa Galilaya, sehemu hii ndogo ya medali hapa.

Kwa kweli, ni sehemu ya jopo kubwa zaidi ambalo linaonekana kusherehekea Sikukuu ya Dionisio. Kwa hivyo mambo ya kuvutia. Kama tungekuwa na muda wa kuyachunguza, tungefanya hivyo, kwa sababu hapa una jiji ambalo ni jiji la marabi, lakini pia linalolingana sana na Warumi.

Marabi, marabi wa Kiyahudi, na watawala wa Kirumi walikuwa wakielewana vizuri katika karne ya pili, ya tatu, na ya nne hadi Wakristo walipoingia na himaya ikabadilika na kuwa ya Kikristo. Kimsingi kulikuwa na mwingiliano mzuri, na kwa hivyo tunaonekana kuona katika Sephoris kupitishwa, kupitishwa kwa mada kuu za Kigiriki na Kirumi, na hii ni moja wapo. Naam, tuendeleo.

Tukiangalia kutoka Sephoris kuelekea kaskazini, ng'ambo ya moja ya mabonde hayo ya mashariki-magharibi, tunaona mabaki ya Kana hapa hapa. Uchimbaji mdogo umefanywa hapo, si mingi sana. Baadhi ya mambo yanayokuja kutoka kipindi cha baadaye cha Byzantine, lakini hapa tunaona tena ukaribu wa eneo hili, ambalo ni muhimu sana kwa muujiza wa kwanza wa Yesu huko Galilaya.

Tutahamia sasa kwenye Bahari ya Galilaya na baadhi ya maeneo yanayoizunguka kwanza ambayo tunataka kuyapata, kisha baadhi ya data kuhusu Bahari ya Galilaya, na kisha baadhi ya matukio yaliyotokea hapa. Baadhi tu. Hatuna muda wa kuyapata yote.

Hii inaitwa bahari, ambayo kwa kweli ni jina lisilo sahihi. Labda kuna sababu kadhaa za hilo. Labda moja wapo ni ile marejeleo katika Isaya, njia ya bahari, lakini kwa vyovyote vile, ni ziwa.

Kwa kweli tuna ziwa hapa, na unaweza kuona vipimo vyake vyenye urefu wa maili 13, upana wa maili saba na nusu. Kwa kweli ni kidogo kuliko hapo hivi sasa kwa sababu, kwa bahati mbaya, kiwango cha maji kimepungua sana. Ni jambo la kusikitisha.

Kukumbuka katika hatua hii kwamba katika kipindi chetu cha Agano la Kale, na wazo hili bado linaendelea sana katika Agano Jipya pia, maji mengi, haswa Bahari ya Mediterania, lakini bahari zingine pia, ziliwakilisha nguvu za machafuko. Tunafahamu hili haswa tunapoangalia baadhi ya nyenzo zinazotokana na utamaduni wa Ugarit kaskazini na magharibi mwa Israeli, lakini bahari na kila kitu kinachohusiana nazo kilikuwa kitu cha kuogopwa. Kwa msingi huo, ni muhimu sana kwetu kukumbuka

kwamba kwa kuwa Yesu anahusika sana katika kuleta nguvu zake kwenye nguvu zote, anashughulika na mapepo, anashughulika na magonjwa, anashughulika na kifafa, lakini pia anashughulika na asili iliyo karibu naye, na anadhibiti bahari, na anatembea juu yake.

Kwa hivyo hiyo ni moja ya masuala yetu tunayotaka kuyaandika. Maeneo machache tu ya ziada. Tambarare mbili kuu, ukitaka, maeneo ambayo yamekuwa na udongo wa alluvial yametiririka humo , na yana rutuba nyingi sana.

Uwanda wa Genesareti hapa hapa, na uwanda wa Bethsaida hapo juu kaskazini na mashariki. Hizi zote zitachukua jukumu muhimu kwa upande wa miji fulani iliyoko juu au karibu nayo, lakini pia ni muhimu kwa upande wa uzalishaji wa kilimo. Kapernaumu labda ndio eneo letu kuu hapa hapa, na tena, tunakumbuka kwamba muda mfupi baada ya Yesu kukaa Nazareti kwa muda mfupi, yeye na familia yake watahamia Kapernaumu, na hapo ndipo patakuwa makazi yake, na tutatoa maoni mengine kuhusu Kapernaumu hivi karibuni.

Pia tuna Korazini upande wa kaskazini, kama vile juu ya ukingo ulio juu ya Kapernaumu, na kisha tuna Bethsaida pia. Alama ya kuuliza kuhusu Bethsaida, kuna swali fulani kuhusu mahali ambapo Bethsaida iko, au labda kulikuwa na miwili kati yao, hilo pia ni chaguo. Kilicho muhimu kwa madhumuni yangu hivi sasa ni miji hii mitatu na ukweli kwamba Yesu ataiunganisha pamoja katika jambo analosema katika Mathayo 11, ambalo ni karipio kali kwa wakazi wa miji hii.

Hebu tuangalie. Na tena, angalia wako katika pembetatu ndogo hapo. Ole wako, Korazini.

Ole wako, Bethsaida! Ikiwa miujiza iliyofanyika ndani yako, kwa maneno mengine, ingawa hatuna kauli za miujiza katika miji hiyo, na tuna maelezo yake kama tunavyofanya katika miji mingine, Yesu anasema, hei, katika eneo hili ambalo liko karibu na ninapoishi, nimekuwa nikifanya kazi za Mungu mara kwa mara. Amini kazi zake, kama Yohana asemavyo, kama Yesu asemavyo katika Injili ya Yohana.

Kwa vyovyote vile, kama miujiza iliyofanyika kwenu ingalifanyika Tiro na Sidoni, kumbukeni eneo lile juu kaskazini na magharibi, Foinike, miji ile ambayo Yesu alikuwa amairejelea alipokuwa Nazareti pia, wangetubu zamani wakiwa wamevaa magunia na majivu. Lakini nawaambia, itakuwa rahisi zaidi kwa Tiro na Sidoni Siku ya Hukumu kuliko ninyi. Nanyi, Kapernaumu, mji wake, watu waliomjua, vema, mji wake wakati huo, Nazareti, mlimtupa nje na kumkataa.

Na wewe, Kapernaumu, je, utainuliwa juu mbinguni? Hapana. Utashuka chini kabisa. Kama miujiza iliyofanyika ndani yako ingefanyika Sodoma, wow, ni aibu iliyoje.

Rudi kwenye Mwanzo 19, ambapo Sodoma na dhambi za Sodoma zilikuwa mbaya sana kiasi kwamba Mungu alizijaza kwa moto mwingi na kuziangamiza. Kama miujiza iliyofanyika ndani yako ingalifanyika Sodoma, ingalikuwepo hadi leo. Lakini nawaambia, itakuwa rahisi zaidi kwa Sodoma siku ya hukumu kuliko wewe.

Kwa hivyo kama nilivyosema muda mfupi uliopita, miji hii, karibu kabisa na mahali ambapo Yesu alikuwa akiishi alipokuwa akihudumu, ilikuwa ikiona mara kwa mara huduma ya ajabu ambayo alikuwa akiitimiza kupitia miujiza, lakini mioyo yao ilikuwa migumu. Nafikiri kuna taarifa chache muhimu zaidi ambazo zitatusaidia kuelewa masimulizi ya injili katika eneo kubwa zaidi. Tena, tunaona Bahari ya Galilaya ikiwa chini sana ya usawa wa bahari, na hiyo inachangia jambo hilo la muundo wa hali ya hewa ambalo nilikuwa nikitaja hapo awali, ili tuwe na dhoruba za ajabu zinazotokea haraka sana .

Zaidi ya hayo, Mto Yordani, unaotiririka kutoka kaskazini na mashariki, na tutasema zaidi kuhusu Yordani baadaye kidogo tunapozungumzia chanzo cha maji cha Yordani. Kwa vyovyote vile, unakuja na kuleta maji safi, maji safi ambayo ni matokeo ya mvua kwenye Mlima Hermoni. Wakati huo huo, eneo hili lote ni sehemu ya Bonde la Ufa, na lina shughuli nyingi za mitetemeko ya ardhi zinazoendelea, na kuna baadhi ya chemchemi za chumvi pia, hasa chemchemi za chumvi kaskazini na magharibi na katika pwani za kusini na mashariki.

Unapokuwa na mchanganyiko huo, hapa ni mahali pazuri pa kuzaliana samaki, na kwa hivyo uvuvi ni mzuri sana katika ukingo huu wa kaskazini-magharibi na pia upande wa kusini-mashariki. Cha kufurahisha ni kwamba, nilitaja muda mfupi uliopita kwamba kiwango cha maji cha Bahari ya Galilaya kimepungua sana katika miongo miwili iliyopita. Hilo ni jambo la kusikitisha, na ni mbaya kwa upande wa usambazaji wa maji kwa Israeli, lakini moja ya mambo mazuri ambayo yametokana na hilo, kuna mawili kwa kweli, lakini nitataja moja hivi sasa, ni kwamba wanaakiolojia na watu wanaovutiwa na eneo hili lote katika karne ya kwanza waliweza kuzunguka ufuo wa Bahari ya Galilaya na kupata vitu ambavyo hawajawahi kuona hapo awali, na moja ya mambo hayo walivyoyapata ilikuwa angalau maeneo 30 madogo ya bandari yaliyotengenezwa kwa mwamba wa basalt.

wa basalt, na ungeona ndoano hizi ndogo za bandari. Fikiria kidogo cha bandari tuliyoiona Kaisaria, unajua, kama aina ya kizuizi kinachotoka na kisha kugeuka. Naam, waligundua, sasa kwa kuwa kiwango cha maji kilikuwa kimepungua, bandari nyingi ndogo za karne ya kwanza, ambazo zinaonyesha ukweli kwamba uvuvi ulikuwa tasnia kubwa hapo.

Pia walipata, wakiwa wamelala kwenye matope mwaka wa 1986, mabaki ya mashua ya karne ya kwanza. Tutaona ujenzi mpya wa mashua hiyo baadaye kidogo . Mojawapo ya mambo mengine tunayotaka kutambua ni kwamba tambarare hizi

mbili, tambarare ya Genesareti na tambarare ya Bethsaida, zilikuwa muhimu sana katika suala la mazao ya kilimo.

Nitakunukuu Josephus kwa muda mfupi, lakini tunajua kwamba kulikuwa na uzalishaji mwingi wa mafuta ya zeituni hapo. Mizeituni hutumika kwa karibu kila kitu : mafuta, mwanga, dawa, chakula, chakula cha wanyama, mafuta, kuzalisha mazao ya zeituni na mafuta ya zeituni ilikuwa muhimu sana, na hiyo itaonyesha katika takwimu ambayo tutaangalia katika muda mfupi pia. Zaidi ya hayo, unapoangalia eneo hili, Herode Antipa, mmoja wa wana wa Herode Mkuu aliyenusurika, kwa sababu wana wengi wa Herode Mkuu hawakunusurika, lakini Herode Antipa alikuwa amepewa, baada ya kifo cha Herode, eneo la Galilaya.

Pia alipata Perea, ambayo iko kusini zaidi ng'ambo ya Yordani, lakini alifika Galilaya. Ndugu yake Filippo alipata eneo hilo kaskazini na mashariki mwa Bahari ya Galilaya, na kwa hivyo una mpaka hapo, karibu na Mto Yordani. Hii ni muhimu kwa sababu kila wakati kuna mipaka, kuna taasisi za ushuru, na kwa hivyo anza kuweka pamoja akilini mwako aina ya mahali ambapo Yesu anahamia.

Anahamia Kapernaumu, tasnia ya uvuvi, uzalishaji wa mafuta ya zeituni, ushuru, kwa sababu iko karibu sana na eneo la mpaka, na bila shaka, tunajua kwamba mmoja wa wanafunzi wa Yesu aliowavuta alipokuwa Kapernaumu atakuwa Mathayo au Lawi, mtoza ushuru. Kwa hivyo, kama nilivyosema muda mfupi uliopita, utakuwa na biashara, usafiri, na ushuru karibu na mpaka. Njia hii, Barabara Kuu ya Kimataifa ya Pwani, ambayo bila shaka si ya pwani tena, lakini bado ni ya kimataifa, pia itapita karibu sana hapa kwa sababu ina njia ya ndani, kama tulivyoona hapo awali kwenye ramani hiyo, kuvuka Bonde la Yezreeli, kupita Mlima Tabori, kupita Bahari ya Galilaya, na kisha kuelekea kaskazini.

Kwa hivyo, kwa muhtasari tu wa hili, Yesu anahamisha kituo chake cha shughuli kutoka Nazareti, ni wazi kwamba ni hatua kubwa ya makusudi kwa upande wake kwa sababu ambazo nimezitaja hivi punde. Katika Mathayo sura ya 4, tunaona kwamba anaishi Nazareti, na Yohana 2:12 itathibitisha kwamba analeta familia yake huko pia. Kwa hivyo, tunaenda, akiondoka Nazareti, akaenda akakaa Kapernaumu, nchi ya Naftali, ili kutimiza yaliyosemwa kupitia nabii Isaya.

Na sasa hebu tuone Isaya anasema nini na tuone kama tunaweza kuchora mambo kadhaa pamoja ambayo yatategemea sio tu sifa za kijiografia ambazo tumezungumzia, kodi, mizeituni, uvuvi, lakini pia masuala mengine ya kihistoria ambayo ni muhimu. Je, unakumbuka kifungu hicho kutoka Isaya sura ya 9, mstari wa 1 na 2? Watu wanaoishi, kama kilivyonukuliwa katika Mathayo, wakitembea kama ulivyotembea katika Isaya, watu wanaoishi gizani wameona nuru kuu. Sawa, na bila shaka, mtu yeyote anayesikia hilo au kusoma hilo katika Mathayo angejua vizuri sana kile kifungu hicho kiliendelea kusema.

Baada ya kuzungumzia kukanyaga buti za Midiani na kadhalika, kisha inasema, kwa maana kwetu sisi mwana amezaliwa, kwetu sisi mtoto amezaliwa, kwetu sisi mwana amepewa. Na moja ya majina aliyopewa ni Mfalme wa Amani katika ukumbusho huo wa ajabu wa majina, mshauri wa ajabu, Mungu mwenye nguvu, baba wa milele, Mfalme wa Amani. Sasa shikilia hilo kwa muda kwa sababu kile tulichonacho katika miongo kadhaa kabla ya Yesu kuja hapa Galilaya , akihama kutoka Nazareti hadi Kapernaumu , ni jambo linalotokea mahali paitwapo Arbeli.

Hebu tuangalie ramani. Hapa kuna Kapernaumu, Nazareti iko mbali sana hapa, hapa kuna Arbel. Njia ya kimataifa ambayo nimekuwa nikiizungumzia, mistari nyekundu hapa, lazima ipite kupitia njia moja hapo.

Tuko juu ya usawa wa bahari hapa, tuko chini ya usawa wa bahari pale, magari yote yatapita hapa na kisha kupanda juu hivyo hivyo. Herode alipojipatia nafasi ya kuteuliwa na Seneti ya Kirumi kama Mfalme wa Wayahudi mwaka wa 40 KK, hakuwa na njia rahisi ya kupata ufalme. Kwa kweli, ilibidi apigane kwa ajili yake.

Alipigania hilo kwa miaka mitatu, na pambano moja la kutisha sana lilitokea Arbel. Kwa nini Arbel? Naam, ni wazi, anahitaji kulidhibiti kwa sababu ambazo nimekuwa nikizitaja . Huu ni mshipa mkubwa wa damu kupitia hapa.

Anahitaji kudhibiti mahali hapo, na atafanya kazi kwa bidii. Kuna waasi Wayahudi, watu ambao hawataki Herode awe mfalme, ambao wanashinikizwa, wanashinikizwa, wanashinikizwa na majeshi yake. Watajificha katika mfululizo mzima wa mapango kwenye miamba huko Arbel, na Josephus anatusimulia hadithi ya kutisha na ya kutisha ya Herode akiwaangusha watu wake, askari wake, kwenye majukwaa chini kutoka juu ya mwamba, chini ya uso wa mwamba, na kuwaua watetezi hawa Wayahudi ambao wako kwenye mapango wakati huu.

Umwagaji damu mwingi, hofu nyingi tu ambazo ni sehemu ya picha hii. Hiyo ndiyo historia ya Arbel. Na kwa njia, hata baada ya wakati wa Yesu, wakati Warumi walipopitia mwaka wa 66-68 BK, aina hiyo hiyo ya kitu ilitokea Arbel.

Vita vile vile huko. Josephus anatuambia wakati huo kwamba maji ya Bahari ya Galilaya yalikuwa mekundu kwa damu ya watu huko. Kwa hivyo hapa ni mahali muhimu sana kimkakati, lakini pamekuwa mahali pa vita.

Angalia, hapa kuna miamba . Hii ni offside. Hii hapa pasi yetu.

Itapita hapa moja kwa moja. Kuna mapango pande zote, baadhi ya mapango upande ule pia. Kwa hivyo hapo ndipo mahali petu.

Lakini kile ambacho Mathayo anarejelea anapotumia hili, akizungumzia hatua ya Yesu, na anatumia kifungu hicho katika Isaya, anawalazimisha watu wake, kwa

sababu wangejua, wangejua muktadha wa Isaya. Anawalazimisha watu wake kufikiria mbele ya kile asichosema. Lakini hii itakuwa, pamoja na kila kitu kingine, Mungu mwenye nguvu, mshauri wa ajabu, mkuu wa amani.

Hilo lingekuwa tumaini kubwa kwa watu waliokuwa wakiishi katika eneo hili na waliokuwa wameharibiwa na vita na wangeendelea kuharibiwa na vita. Hilo ndilo tumaini lililo sehemu ya picha hii. Kwa hivyo Yesu anahamia eneo hilo kwa sababu nyingine pia, kwa sababu nchi ya Naftali ndiyo eneo hilo.

Kabila la Naftali lilirithi sehemu hii upande wa magharibi na kaskazini mwa Bahari ya Galilaya. Sawa, mambo machache tu kuhusu uvuvi. Wanafunzi hawa walikuwa wavuvi.

Hiyo ndiyo ilikuwa riziki yao. Hiyo ilikuwa tasnia huko juu. Yesu anawaita kutoka huko.

Tunajifunza tunapojifunza hili zaidi kidogo kwamba wanaonekana kuwa wamekuwa wakivua samaki usiku kwa sababu fulani, na hiyo ni kwamba nyavu ni za pamba, na kwa hivyo pendekezo ni kwamba hawangeonekana sana kwa samaki. Uvuvi pia ni kazi ngumu. Kwa kweli, kila wakati Yesu anawaita, inaonekana kama wanatoka kwenye wakati wa uvuvi wa usiku.

Katika Luka sura ya 5, anapowaita wanafunzi hawa kuwa wavuvi wa watu, wanasema, tumefanya kazi kwa bidii usiku kucha na hatukupata chochote. Na kisha Yesu, bila shaka, anawasaidia kuvua samaki, lakini kisha anawavuta kuwa wavuvi wa watu. Nilitaja muda mfupi uliopita kwamba mnamo 1986, kwa sababu kiwango cha maji kilikuwa cha chini sana, kulikuwa na wanaume kadhaa, ndugu, kwa kweli, kwenye kibbutz inayoitwa Ginnasar, ambao walikuwa wakitafuta huku na huko, wakitafuta sarafu za Kirumi, kama nakumbuka hadithi hiyo kwa usahihi, na walikutana na mabaki ya mashua.

Boti ilitumia takriban miaka 15 katika hifadhi ili kuirudisha kwenye uhai. Huu ni mfano wake tu. Sina picha ya kitu halisi kwa sababu ni vigumu kukielewa vizuri.

Imezungukwa na aina ya fremu ya chuma kwa wakati huu. Lakini hivi ndivyo ingekuwa imeonekana imejengwa upya. Na tunazungumzia kitu ambacho, hebu tuone, kina urefu wa mita 30.

Kinachovutia ni kwamba wanaweza kubaini kwa kufanya majaribio yote kwenye mbao ambayo yamekuwepo kwamba hii ni mashua ya karne ya kwanza. Lakini pia tuna mosaic iliyopatikana kutoka mahali panapoitwa Magdala, ambayo iko upande wa magharibi wa Bahari ya Galilaya, chini kidogo ya eneo hilo la Arbel, kwa kweli, ambayo inatuonyesha jinsi hii ingekuwa. Ungekuwa na mlingoti, ungekuwa na tanga

la kuunganishwa pamoja huko juu, na kisha kamba hizi zote ambazo zingeunga mkono pia seti ya makasia hapa nje.

Kwa hivyo hiyo ndiyo ingekuwa mwonekano wa jumla wa mashua yetu ya karne ya kwanza. Mambo machache zaidi ya kuangalia. Hapa tuko juu ya Arbel.

Kwa hivyo hapa kuna baadhi ya nyuso zetu za miamba. Tena, tunaweza kufikiria simulizi letu la kutisha la Josephus. Hapa kuna uwanda wetu wa Genesareti, uwanda uliojulikana kwa uzalishaji wa mizeituni.

Hapa juu kutakuwa na Kapernaumu, na kwa hivyo Giessari yuko pale pale. Angalia masuala muhimu. Hivi ndivyo Josephus anavyosema kuhusu uwanda wa Genesareti.

Eneo ambalo sifa na uzuri wa asili ni wa ajabu sana. Hakuna mmea ambao udongo wake wenye rutuba unakataa kutoa mazao, na wakulima wake, kwa kweli, hukuza kila aina. Jozi, mtende, tini, mizeituni, matunda mbalimbali, na zabibu.

Sasa Josephus anajulikana kwa kutia chumvi kidogo, lakini angalau anathibitisha rutuba ya eneo hili, na tena, anabainisha ukaribu wake na Kapernaumu. Wachimbaji walipoanza kuchimba Kapernaumu na kufukua baadhi ya vitu hivi, walikutana na idadi kubwa ya mashinikizo ya mizeituni. Zaidi ya makazi madogo ambayo yanaonekana kuwa Kapernaumu yenyewe yangeunga mkono.

Na kwa hivyo pendekezo ni kwamba kwa sababu hii, labda Kapernaumu ilikuwa ikitumika kama tasnia, kitovu cha tasnia ya kukamua mizeituni. Kwa maneno mengine, mizeituni yote ingeletwa kutoka uwanda wa Genesareti na maeneo ya jirani hadi Kapernaumu. Wangeichakata na kisha kuanza kuisafirisha, kwa sababu ilikuwa karibu na barabara hii kuu ya pwani.

Hapa kuna kikamulio cha zeituni chenyewe, na hebu tuone kidogo jinsi kinavyofanya kazi. Unachukua zeituni zako, unaziweka katika eneo hili lililobomolewa hapa hapa. Una fimbo, chuma, si chuma, samahani, nguzo ya mbao inayopita, na inatoka hapa.

Hili ni jiwe lako la kusagia, na kisha unawalazimisha wanyama au wanadamu kusukuma kitu hicho huku na huko kwa kutumia fimbo hiyo, ili kiweze kuponda mizeituni. Unazitoa nje, na kuziweka katika aina fulani ya gunia, unaziweka kwenye kinu hiki cha kusagia hapa hapa kwenye gunia hilo, na kuziweka uzito juu yake. Hilo linaponda, na mafuta yako ya zeituni yatatoka kwenye pete hii ndogo, yatashuka hadi kwenye chombo kinachoyakamata hapo.

Kwa hivyo, hivi ndivyo tasnia hiyo ilivyofanya kazi, na tena, unaweza kuona jiwe lingine la kusagia hapa, na kuna idadi kubwa yao. Sasa, kwa nini ninatumia muda mwingi kwenye mashinikizo ya mizeituni? Naam, inaweza kutusaidia kuelewa kidogo kuhusu simulizi hapa, au fundisho ambalo ninapaswa kusema. Katika Mathayo sura

ya 18, Yesu anachukua wazo hili la mawe ya kusagia na analitumia kwa njia ya kuvutia sana.

Anatumia, ana kifaa cha kufundishia hapo hapo, sivyo? Na anasema, ikiwa mtu yeyote atamsababisha mmoja wa wadogo hawa wanaoniamini kutenda dhambi, ingekuwa bora kwake kuwa na jiwe kubwa la kusagia, apate picha, aning'inizwe shingoni mwake na azamishwe kwenye vilindi vya bahari. Hilo lingewafikia watu huko kwa sababu wangejua uzito wa jiwe hilo la kusagia. Labda baadhi yao walikuwa wamehusika katika kulisukuma huku na huku likiponda vitu.

Kwa hivyo Yesu ana wakati wa kufundishika, ana vifaa vyake vya kufundishia hapo hapo, na bahari, bila shaka, haiko mbali sana, ni suala la mita. Na tena, turudi kwenye wazo letu la Agano la Kale, kutupwa kwenye vilindi vya bahari haikuwa tu kuhusu kuingia ndani ya maji. Inasikitisha kwamba ulizama, lakini pia kuna matokeo kwamba hii ni shimo na hofu yote ya upotevu wa kiroho uliopo pia.

Kwa hivyo Kapernaumu ilikuwa na hilo. Pia, tuna sinagogi huko Kapernaumu, na katika Yohana sura ya 6, tuna hali nzuri ambapo Yesu anafundisha katika sinagogi huko Kapernaumu. Sasa, mambo anayofundisha ni ya ajabu.

Tumekuwa na, mapema katika sura hiyo, na pia katika Injili zote, Yesu akiwapa chakula, akiwalisha watu 5,000. Watu wamemfuata hadi Kapernaumu, wanamuuliza maswali, na kwa hivyo anaenda kuhubiri katika sinagogi hili huko Kapernaumu. Na kwa sababu ya wakati huo, nitawaacha mliangalie hilo na kulisoma wenyewe.

Lakini hapa kuna sinagogi, na cha kufurahisha ni kwamba, ingawa sinagogi hili limetengenezwa kwa chokaa cheupe, jambo ambalo si la kawaida kwa majengo katika eneo hilo. Hili ni eneo ambalo lingekuwa msingi wa mwamba, ambalo lingekuwa basalt, miamba yote nyeusi. Hili ni sinagogi jeupe, kwa hivyo ni wazi, kuna jambo muhimu kuhusu hili.

Ningependekeza labda mahujaji Wakristo wanajenga sinagogi hili baadaye, lakini hiyo ni hadithi ambayo iko ndani na nje yake. Chini ya sinagogi hili, hapa ndani, kuna misingi ya sinagogi la awali. Ni sinagogi la basalt; ndilo ambalo ungetarajia jengo lijengwe nalo katika eneo hilo.

Sio tu kwamba tuna misingi ya sinagogi hilo la awali, ambalo huenda likawa la karne ya kwanza, lakini ukiingia katika hili, hapa ndani, unaweza kutazama chini na kuona nguzo kadhaa kutoka sinagogi hilo. Kwa hivyo, tukienda Kapernaumu, hatuketi katika sinagogi tangu siku za Yesu; hili ni la baadaye, lakini tunajua kwamba kulikuwa na moja hasa katika eneo hilo. Sio mbali sana na sinagogi, tuna misingi ya nyumba.

Na tunahitaji kuzungumza kidogo kuhusu jinsi nyumba zilivyojengwa, kwa sababu mimi na wewe tunaishi, kwanza kabisa, tunaishi katika nyumba kubwa sana. Nyingi

hazipo duniani leo , lakini wakati huo, nyumba zilikuwa ndogo sana, lakini unaweza kuziongeza. Kwa hivyo hapa tuna vyumba, vyumba vidogo sana, lakini vyote vinaonekana kuunganishwa kimoja hadi kingine, sivyo? Na hapa kuna ukuta kati ya chumba hiki na chumba kile.

Inaendelea kukua. Hapa kuna ukuta mwingine hapa kati ya chumba hiki na chumba kile. Hapa kuna sinagogi letu hapa nyuma, kwa njia .

Nyumba hizo zinaitwa insula . Na kilichotokea ni hiki: ulipokuwa na familia, kadiri ulivyopata watoto wengi, ndivyo ulivyoongeza idadi ya nyumba. Na mwanao alipooa na kumleta mkewe, wewe pia uliongeza idadi ya nyumba.

Na kwa hivyo, nyumba hizi zinakuwa makazi mapana zaidi. Kwa hivyo, kama ninavyokuonyesha hapa, ni makazi ya familia kubwa. Una vitengo vilivyounganishwa.

Kwa njia, katika baadhi ya maeneo ya Mashariki ya Kati, bado una hali hii ambapo familia itakuwa na nyumba ya ghorofa moja. Watoto wao hurudi nyumbani na familia zao. Walijenga ghorofa ya pili juu yake.

Na kisha wanajenga hadithi nyingine juu ya hilo. Hii ilitoka mlalo, lakini ni wazo lile lile linaloendelea. Kama unavyoona hapa, baadhi ya vijiji hivi vya ndani, ambavyo unaona katika vijiji hivi vyote vidogo vya Kiyahudi kutoka karne za kwanza na kuendelea, vinaweza kuwa na vyumba vingi kama 15.

Sasa, kwa nini tunataja hili? Naam, kuna kitu cha kuvutia sana tulicho nacho katika Yohana sura ya 14, ambapo Yesu anasema, Nitawaandalia mahali. Na pendekezo hapa ni kwamba tunaweza kuchukua marejeleo hayo Yesu anapozungumzia kwenda kuwaandalia mahali. Katika nyumba ya baba yangu, katika jumba la baba yangu kuna vyumba vingi, nami nitawaandalia mahali.

Kwa maneno mengine, kutakuwa na nafasi kwa ajili yako, kwa sababu tunaweza kuongeza kwenye hili. Hivi ndivyo watu hawa wangeelewa. Na anawaambia watu hawa, mtaongezwa kwenye familia.

Na si hivyo tu, pengine tunaweza kusukuma mbele kidogo, kama ninavyopendekeza, kwa sababu tunajua Yesu ndiye bwana harusi. Kanisa ni bibi harusi wake. Na yeye, kama asemavyo katika Yohana sura ya 14, ataandaa mahali kwa ajili ya bibi harusi wake wanapokuja.

Kwa hivyo tena, masomo muhimu, nadhani, kutoka kwa mtazamo wetu wa karne ya kwanza huko Kapernaumu. Naam, tutaruka mambo mengine Kapernaumu, kwa sababu tunahitaji kuendelea mbele. Tunapoangalia maisha ya Yesu katika eneo la Galilaya, tunaona kwamba, kama tulivyosema, analenga miji iliyo karibu na Bahari ya Galilaya.

Lakini pia tunajua kwamba kwa muda, mambo yanapozidi kuwa magumu kwake, Herode Antipa yuko njiani. Yesu atakwenda Tiro na Sidoni kwa muda mfupi. Atapitia miji kadhaa katika Dekapoli.

Viboko ni mmoja wao. Gadara ni mwingine. Miji ya Dekapoli kote hapa.

Lakini kisha atawachukua wanafunzi wake, naye ataondoka, akienda kujificha, kama mkitaka. Nendeni mahali paitwapo Kaisaria Filipi. Kama mnavyoona hapa, kuna Mlima Hermoni pale pale.

Kaisaria Filipi iko kwenye vilima vya Mlima Hermoni. Kaisaria Filipi ni mojawapo ya maeneo kadhaa ambapo tuna chanzo cha Mto Yordani. Na ni katika eneo hili ndipo Yesu amechagua kufanya jambo la kushangaza sana.

Kwa hivyo hebu tuseme kidogo zaidi kuhusu hili. Loo, na ninapendekeza pia kwamba, kwa kuwa katika Injili ya Mathayo, ungamo hili ambalo Petro analifanya kuhusu utambulisho wa Yesu linatokea katika Sura ya 16, kubadilika kwa sura kupo katika Sura ya 17, nadhani kuna aina fulani ya uhusiano wa kijiografia hapo pia. Lakini hebu tuangalie hili likiendelea kidogo.

Kwanza kabisa , tunaweza kutazama Mlima Hermoni katika bonde lote lililo kusini na magharibi mwake. Kwa kweli tumesimama hapa katika eneo la Agano la Kale linaloitwa Hazori. Bonde la Hula, lenye urefu wa futi 9,000 pale kwenye Mlima Hermoni.

Nitazungumzia hili baada ya muda mfupi tu. Kwa hivyo hapa kuna Mlima Hermoni, umefunikwa na theluji. Una msingi mgumu wa chokaa.

Na kama nilivyosema muda mfupi uliopita, chemchemi nyingi chini ya Mlima Hermoni, chemchemi nyingi. Mojawapo ni Dani, hapa hapa. Naam, hii ni sehemu ya chanzo cha maji huko Dani.

Na nyingine huko Kaisaria Filipi. Sasa, wacha nitoe maoni machache kuhusu Dan, ingawa ni tovuti ya Agano la Kale. Kwa sababu ni aina ya msingi wa jambo tunalotaka kufanya tunapozungumzia historia ya Kaisaria Filipi.

Kwanza kabisa , huko Dan, tuna chemchemi kubwa zaidi ya karstic, kwa maneno mengine, chemchemi inayotokana na hali hii ya chokaa, katika Mashariki ya Kati yote. Kama ninavyoelewa kwa usahihi, inasukuma takriban galoni 5,000 kwa sekunde ya maji. Kwa hivyo ni eneo la kushangaza.

Sio bahati mbaya kwamba kabila la Dani ambalo tulilitaja katika hotuba yetu iliyotangulia lilipohamia kaskazini, walikaa Dan. Kuna maji. Inaonekana vizuri sana .

Na hivyo wakakaa huko. Walipofanya hivyo, pia walileta sanamu pamoja nao na kuanzisha mahali pa ibada. Baadaye , Yeroboamu, alipogawanya ufalme, alisimamisha ndama wa dhahabu huko Dani.

Inaendelea kuwa mahali pa ibada. Ni mahali pa ibada ya uongo pa Wayahudi, sivyo? mahali pa ibada ya uongo pa Israeli, katika kipindi hicho chote cha kihistoria. Endelea na hilo tunapoanza kuzungumzia Kaisaria Filipi, ambayo iko karibu.

Kwa hivyo, hapa tuna mabaki ya baadhi ya vitu huko Kaisaria Filipi. Hapo awali, huko nyuma katika karne ya kwanza, hii ingekuwa ndio shimo ambalo maji haya yalipitia. Kutokana na shughuli za mitetemeko ya ardhi na mabadiliko ya miaka 2,000, maji sasa yanatoka mbali zaidi.

Lakini ilikuwa ikitoka kupitia ufunguzi huu mkubwa. Ukiangalia kwa makini, unaona jukwaa la msingi hapa. Hili lingekuwa hekalu kubwa na kubwa.

Herode Mkuu alijenga hekalu hili. Mwanawe, Herode Phillip, aliliboresha hekalu hili. Herode Mkuu aliliita hekalu la Kaisari Augusto.

Herode Filipo anasema, "Naam, lazima nijue jina langu kuhusu hili mahali fulani." Kwa hivyo, anapaita mahali hapo Kaisaria Filipi kwa jina lake mwenyewe. Lakini zaidi ya hayo, tuna aina zote za miungu ya Kigiriki inayoabudiwa hapa.

Pan, Zeus, Nemesis. Unatambua majina makubwa hapo. Pan, aina ya mungu wa mbuzi anayewakilisha uzazi.

Zeus, aina ya mungu mkuu. Nemesis, mungu wa wafu. Unapoona sehemu hizi zote hapa kwenye ukuta huu wa mwamba, hizi zinawakilisha maeneo ambapo sanamu hizi zingetumwa.

Kwa hivyo, hapa ni mahali pa ibada ya uongo. Hekalu la Augustus, juu ya yote hayo. Herode Phillip anapanua jiji, kama nilivyosema.

Ni kitovu cha ibada ya kipagani. Labda, sijui hili kwa hakika, lakini labda, hili ni jibu la Kigiriki kwa kile kilichokuwa kikiendelea huko Dani. Waisraeli, au waliobaki wao katika mtindo wao wa kufanana, wanaabudu hapo.

Hili ni jambo linalofanana sana na la Kigiriki, Kigiriki-Kirumi. Naam, ni katika muktadha huu, si la kuvutia? Ni katika muktadha huu ambapo Yesu anawaleta wanafunzi wake na kuwauliza swali, "Watu husema mimi ni nani?" Na, unajua, baadhi ya watu husema nabii, wengine Yereemia, nk., nk. Na mwishowe, Petro anasema, "Wewe ndiwe Kristo, Masihi, yule ambaye tumekuwa tukimngojea, Mwana wa Mungu aliye hai."

Na tena, angalia msisitizo juu ya Mungu aliye hai. Kumbuka, Daudi, huko nyuma kabisa, alisema alikuwa akimtegemea Mungu aliye hai. Naam, hapa Petro anamrejelea Yesu kama Mwana wa Mungu aliye hai, na ni katika muktadha huu tumekuwa tukizungumzia.

Na ninataka kukunukuu kitu nilichokipata miaka michache iliyopita kinachotufafanulia hili. Haya basi. Yesu alikuwa amesimama katika eneo lililojaa mahekalu ya miungu ya Ashuru, mahali ambapo fahari ya marumaru nyeupe ya nyumba ya ibada ya Kaisari ilitawala mandhari.

Tunaona misingi ya hekalu hilo tu, kwa hivyo huwezi kuelewa, lakini lingekuwa hekalu la fahari, la ajabu, na la kutisha. Na hapa, kati ya sehemu zote za kuendelea kusoma, Yesu alijiweka kimakusudi dhidi ya historia ya dini za ulimwengu katika fahari na utukufu wake wote na akataka alinganishwe nazo. Na, bila shaka, Petro anazona.

Anasema, "Wewe ni mwana wa Mungu aliye hai." Hilo linamweka Yesu katika tofauti kubwa na miungu ya mawe, ambao wamejificha tu katika sehemu hizo zilizo juu kwenye ukuta huo wa mawe. Jambo lingine linaloendelea hapa, kwa njia, kuna mengi zaidi tunayoweza kusema kuhusu kifungu hicho ambacho hatuna muda nacho, lakini Yesu anatumia neno Petra kwenye mwamba huu.

Na, bila shaka, Petro ana jina linalohusishwa na hilo pia, lakini huenda kukawa na jambo lingine linaloendelea. Hebu tuangalie kidogo tu. Yesu anatumia neno Petra, na ni neno ambalo lingeweza kutumika kuelezea mandhari hiyo, udanganyifu huo mkubwa na wa wazi uliopo.

Tunaweza kurejelea matumizi sawa ya hilo kwa mujibu wa Mathayo sura ya 7. Kwa hivyo subiri kidogo, na tuendeleo. Labda, na najua kuna suala kubwa la kitheolojia kuhusu maana ya kujenga kanisa juu ya Petro na mwamba, lakini labda kuna jambo lingine linaloendelea hapa. Hebu tusome hili.

Labda kauli ya Yesu kwamba angejenga kanisa lake juu ya mwamba huu haimaanishi Petro au ungamu la Petro, ambalo ni jinsi baadhi ya watu wanavyojaribu kulielezea. Badala yake, inaweza kutafsiriwa kwamba kihusishi cha Kigiriki kinaweza kutafsiriwa dhidi ya mwamba huu. Na kama hiyo ni kweli, na ninyi wasomi wa Kigiriki mnaweza kuchukua hili na kushindana nalo, basi labda anaweza kuwa anarejelea mgongano kati yake na kanisa lake na ibada yote ya kipagani inayowakilishwa hapo.

Kanisa lingekuwa safarini. Acha niendeleo kusoma. Milango ya kuzimu isingeweza kustahimili shambulio hilo.

Kwa hivyo itaenda kinyume na mwamba huo, ambao ni mfano wa miungu yote iliyokufa. Na kisha suala lingine la kuvutia. Baadaye, kuna desturi ya marabi kwamba Masihi atakapokuja, Kristo, akilini mwao, Masihi wa Kiyahudi atakapokuja, malango ya Kaisaria yataanguka.

Milango ya Kuzimu huko Kaisaria itaanguka. Kwa vyovyote vile, tunachokiona hapa, haijalishi unataka kutafsirije jambo hilo la mwisho, ni, kama ninavyokuonyesha, mfululizo mzima wa mabadiliko. Utambulisho wa Yesu kama mwana wa Mungu, mwana wa Mungu aliyehai, unatofautishwa na miungu hiyo iliyokufa.

Yesu ataendelea kufundisha kuhusu ukweli kwamba lazima ateseke, na bila shaka, hapo ndipo Petro anamkemea, lakini pia, kutakuwa na ufufuo. Petro anakabiliwa na tofauti hii ya ajabu katika uzoefu wake mwenyewe wakati huo, kwa sababu Yesu atamwambia kwamba ni Mungu aliyemfunulia hili. Na bado katika dakika inayofuata, anasema, ondoka nyuma yangu, Shetani.

Na katika hatua hiyo, anasema pia, watu wanaomfuata lazima wachukue msalaba wao na kumfuata. Naam, masomo machache tu kutoka kwa Kugeuka Sura. Musa na Eliya wako pale, tena, wakiwakilisha sheria na manabii, wakisimama pamoja na Yesu.

Petro, kwa namna yake ya kawaida ya kung'aa, anasema, "Twende tukajenge vibanda." Mojawapo ya sababu za kupendekeza hivyo ni kwamba labda hii ilikuwa karibu na Sikukuu ya Vibanda, na Sikukuu ya Vibanda ilikuwa na maana kubwa ya kimasihi. Na kwa hivyo kwa kuwa wako juu ya Mlima huu wa Kubadilika Sura, na ningependekeza ni Hermoni, kwa sababu ni weupe na mng'ao na mwanga, labda ndivyo inavyoendelea.

Muhimu zaidi ni kile Yesu anachowaambia wale walio pamoja naye, msikilizeni, kile sauti inasema, Samahani, huyu ni mwanangu mpendwa, msikilizeni, kwa sababu tumepata tangazo hilo kwamba atalazimika kwenda Yerusalemu, atateswa, lakini atafufuliwa siku ya tatu. Mafundisho muhimu ambayo walikuwa na shida kuyasikia. Ahadi ya ufufuo na kisha Yesu, kwa kweli, anaelekeza uso wake kwenda Yerusalemu.

Na huo ni utangulizi tu wa Galilaya. Mengi zaidi ya kufanya Galilaya, lakini tutasimama kwa sasa na Galilaya.

Huyu ni Dkt. Elaine Phillips katika hotuba ya tano ya Jiografia ya Kihistoria na Utangulizi. Lengo la hotuba hii limekuwa Galilaya.